

REYKJAVÍKURBORG - ELLIÐAÁRDALUR

BREYTING Á DEILISKIPULAGI – TILLAGA

ÁRBÆJARLÓN, ÁRBÆJARSTÍFLA OG RAFSTÖÐVARVEGUR

25.02.2026

UNNIÐ FYRIR UMHVERFIS- OG SKIPULAGSSVIÐ REYKJAVÍKURBORGAR

1	Markmið	2
2	Staðhættir	2
3	Upplýsingar	2
4	Breyting á deiliskipulagi	3
5	Umhverfisáhrif	7
5.1	Nærliggjandi svæði	7
5.2	Vistkerfi og vatnabúskapur	8
5.2.1	Vatnshlot	8
5.2.2	Fuglalíf	9
5.3	Landslag og ásjúnd	9
5.4	Heilsa og öryggi	12
5.5	Varðveislugildi	12
5.6	Samantekt	13
6	Samræmi við aðrar áætlanir	14
7	Samráðs- og umsagnaraðilar	14

Samþykktir

Deiliskipulagsbreyting þessi, sem fengið hefur meðferð í samræmi við 43. gr. skipulagslaga nr.

123/2010 var samþykkt í/á _____ þann _____.

Tillagan var auglýst frá _____ með athugasemdafresti til _____.

Auglýsing um gildistöku breytingarinnar var birt í B-deild Stjórnartíðinda þann _____.

Borgarstjóri Reykjavíkur

1 Markmið

Elliðaárvirkjun hætti starfsemi árið 2014 og Árbæjarlón var tæmt varanlega af Orkuveitunni árið 2020. Með breytingu á deiliskipulagi er m.a. verið að uppfæra deiliskipulag Elliðaárdals þar sem Árbæjarlónið er ekki lengur til staðar og náttúrulegir árfarvegir árinna skilgreindir í stað lónsins. Þá er skilgreint nýtt hlutverk Árbæjarstíflu sem aðgengileg göngutenging yfir Elliðaárna ásamt því að breytingar verða á aðliggjandi stígum sunnan stíflunnar og áningarstöðum beggja megin stíflunnar. Breytingin tekur einnig til Rafstöðvarvegjar þar sem breytingar verða á stígakerfi og útfærslum þar sem vegurinn fer um Rafstöðvarsvæðið.

Markmiðið er að umhverfi og dalurinn allur verði áfram einstök náttúru- og útivistarperla.

2 Staðhættir

Elliðaárdalur er með stærri útivistarsvæðum borgarinnar. Jarðfræði svæðisins er margbreytileg og má til að mynda finna hraunmyndanir í og við árfarveg Elliðaánna. Gróðurfar er fjölbreytt og dýralíf í dalnum er umtalsvert. Elliðaárna eru mikilvægt vistkerfi en vatnasvið þeirra eru með stærri og mikilvægari ferskvatnssvæðum á höfuðborgarsvæðinu og þar er auðugt lífríki. Svæðið umhverfis árna er verndað með hverfisvernd.

Elliðaárna, stíflan og lónið ásamt nánasta umhverfi eru undir hverfisvernd sem votlendi með fjölbreyttu fuglalífi.

Árið 2012 voru öll mannvirki Elliðaárvirkjunar friðuð og þar á meðal Árbæjarstífla og þrýstivatnspípa sem liggur frá Árbæjarstíflu að Rafstöðvarhúsinu.

3 Upplýsingar

Raforkuvinnsla í rafstöðinni við Elliðaár lagðist af árið 2014 eftir að þrýstivatnspípan sem flutti vatn frá Árbæjarstíflu að Rafstöðvarhúsinu brast og var úrskurðuð ónýt. Árið 2019 ákvað Orkuveitan að raforkuvinnsla hæfist ekki aftur í fyrirséðri framtíð.

Eftir að ljóst varð að raforkuvinnslu í Elliðaárdalnum yrði hætt virkjaðist 79. grein vatnalaga sem fjallar um niðurlagningu mannvirkja. Samkvæmt henni ber Orkuveitunni að fá niðurlagningaráætlun samþykkt en í því felst m.a. að koma umhverfi virkjunarinnar til fyrra horfs eins og kostur er. Unnið er að niðurlagningaráætlun samhliða vinnu við breytingu á deiliskipulagi.

Það að færa umhverfi Elliðaárvirkjunar til fyrra horfs stangast á við að Árbæjarstífla og þrýstivatnspípa virkjunarinnar eru friðuð mannvirki. Samráð hefur verið haft við Minjastofnun og Húsafriðunarnefnd um mögulegar breytingar á þessum friðuðu mannvirkjum. Þann 3. nóvember 2025 veitti Minjastofnun (að fengnu áliti Húsafriðunarnefndar) heimild til breytinga á mannvirkjunum í samræmi við fyrirbyggjandi forhönnun. Þar er lagt til að varðveita hluta úr hinum friðlýstu mannvirkjum og með því að tryggja að minningin um starfsemi Elliðaárvirkjunar verði áfram sýnilegur þáttur í umhverfinu. Jafnframt er leifum mannvirkjana gefið nýtt hlutverk í tengslum við útivit og staðarupplifun. Frekari útfærsla breytinga skal unnin í nánú samráði við Minjastofnun.

Unnið er að frekari útfærslu breytinganna samhliða breytingu á deiliskipulagi.

4 Breyting á deiliskipulagi

Breyting á deiliskipulagi fellst í eftirfarandi:

- Árbæjarlón er felld út úr deiliskipulagi og þess í stað eru sýndir náttúrulegir farvegir Elliðaáa.
- Breyting er gerð á göngu- og hjólastígum sem tengjast göngustíg á Árbæjarstíflu sunnan hennar ásamt því að gert er ráð fyrir áningarstað þar sem stígur á stíflunni tengist aðliggjandi göngu- og hjólastígum. Norðan Árbæjarstíflu flyst fyrirhugaður áningarstaður um 50 m til austurs og verður eftir breytingu staðsettur þar sem stígur á stíflunni tengist aðliggjandi göngu- og hjólastígum.
- Gert er ráð fyrir þeim möguleika að hluti Árbæjarstíflu verði fjarlægður sem og meginhluti þrýstivatnspípu virkjunarinnar meðfram Rafstöðvarvegi, en Minjastofnun hefur veitt heimild til breytinga á þessum friðuðu mannvirkjunum í samræmi við fyrirliggjandi forhönnun. Frekari útfærsla breytinga skal unnin í nánú samráði við Minjastofnun.
Gert er ráð fyrir nýrri upplifunarbrú yfir Elliðaárna sem tengist þeim hlutum stíflunnar sem eftir standa. Heimilt verður að hafa lágstemmda glýjufría lýsingu á brúnni. Við val á lýsingu skal hugað að því að lífríkið í ánni verði ekki fyrir áhrifum vegna lýsingar.
Í gildandi deiliskipulagi er gert ráð fyrir að ofan á þrýstivatnspípu meðfram Rafstöðvarvegi verði gönguleið sem verður framkvæmd ef til þess kemur að pípan verði endurnýjuð. Þar sem nú er gert ráð fyrir að pípan verði að mestu fjarlægð er orðalagi breytt á þannig að í eða við pípustæðið verður heimilt að hafa gönguleið og innsetningar sem vísa til sögu og minja á svæðinu.
- Breytingar eru gerðar á ákvæðum í greinargerð í kafla 3.3 um ofanvatnslausnir með það að markmiði að útfærsla sé ekki bundin við eina lausn og skilgreind sérstaklega sem slík í deiliskipulagi, en skuli vera í samræmi við gildandi lög og reglugerðir hverju sinni ásamt því að vatnshlotið Elliðaár megi ekki verða fyrir neikvæðum áhrifum.

Kafli 3.3 um ofanvatn eftir breytingar:

Nokkrar settjarnir/ofanvatnslautir eru innan skipulagssvæðisins í Elliðaárdal en tjarnirnar hreinsa ofanvatn af götum í nágrenni við dalinn áður en því er veitt í Elliðaárna. Gert er ráð fyrir að ofanvatn verði hreinsað frekar innan skipulagssvæðisins áður en því er veitt í Elliðaárna, m.a. neðan við Stekkina í Breiðholti, neðan við bæina í Árbænum, og af svæðinu neðan Árbæjarlaugar og íþróttasvæðis Fylkis. Jafnframt verður vakt að sérstaklega hvort aðliggjandi stofnbrautir kunni að skila mengandi yfirborðsvatni út í umhverfi Elliðaárdals, og ef svo er verður brugðist við með viðeigandi hætti.

Hreinsun ofanvatns er ekki útfærð sérstaklega í deiliskipulagi en skal vera í samræmi við gildandi lög og reglugerðir hverju sinni og þannig útfærð að vatnshlot Elliðaá (ID=104-619-R) verði ekki fyrir áhrifum vegna mengunar.

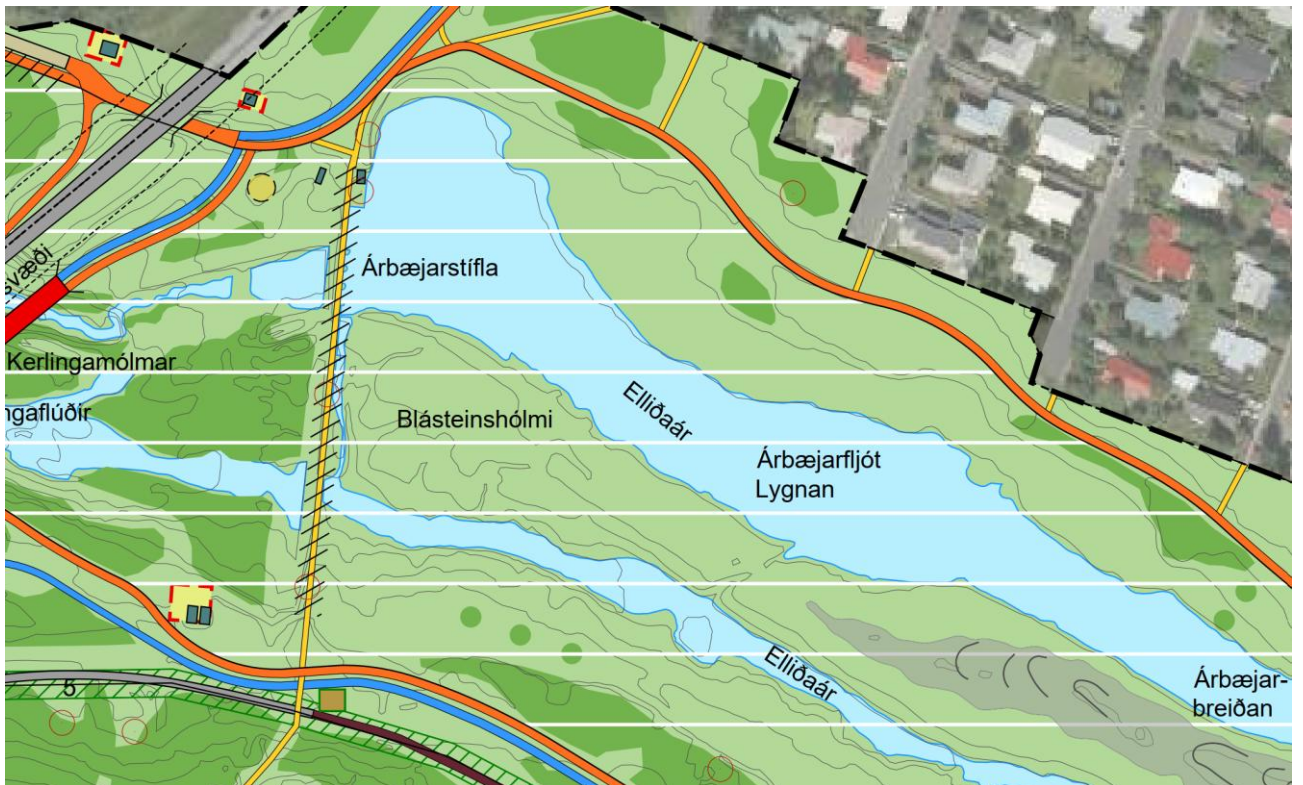
Gert er ráð fyrir að blágrænar ofanvatnslausnir verði nýttar innan skipulagssvæðisins en það er leið til að veita ofanvatni sem fellur til jarðar á náttúrulegan hátt niður í jarðveginn (a.m.k. að hluta) í stað þess að veita því öllu í hefðbundin fráveitukerfi. Þá er ofanvatnið leitt niður í jarðveginn næst þeim stað þar sem það fellur og þaðan veitt yfir í næsta viðtaka sem eru yfirleitt net grænna svæða sem taka við og miðla vatninu. Þar getur vatn safnast saman t.d. í miklu úrhelli og með tímanum nær það að seytla niður. Blágrænar ofanvatnslausnir hafa

marga kosti, til dæmis auka þær vægi gróðurþekju og vatns í umhverfinu, þær herma eftir hinu náttúrulega vatnsferli sem hreinsar vatnið og við það stuðla þær að sjálfbærum vatnsbúskap.

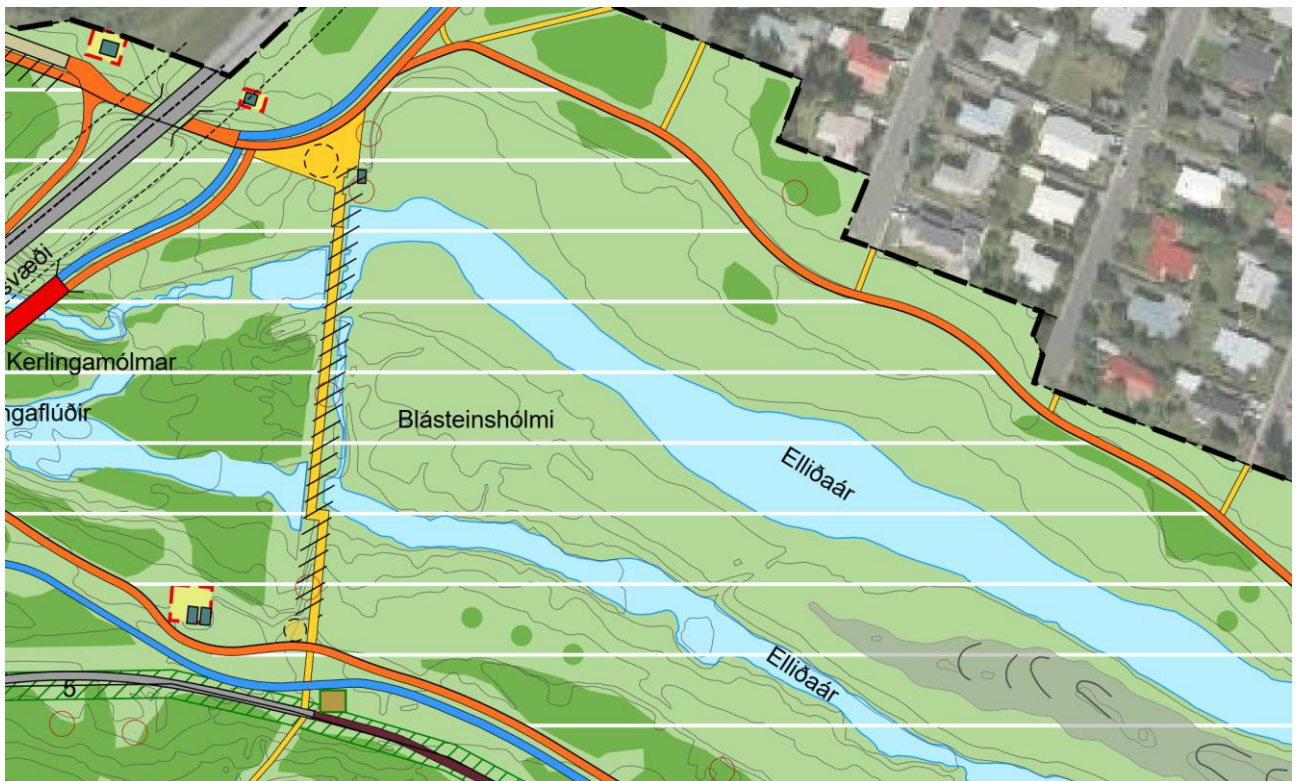
Útfærsla blágrænna ofanvatnslausna er ekki skilgreind sérstaklega í deiliskipulagi umfram þær settjarnir/ofanvatnslautir sem þegar eru innan skipulagssvæðisins (sjá kafla 3.3.1). Ef útfærsla nýrra slíkra lausna er umfangsmikil, m.a. nýjar settjarnir/ofanvatnslautir, skal gera breytingu á deiliskipulagi þar sem útfærslan er skilgreind og útfærð.

- Rafstöðvarvegur er í gildandi deiliskipulagi skilgreindur sem samrými akandi og hjólandi frá Höfðabakka að eystri lóðarmörkum safna- og sýningarsvæðis Orkuveitunnar. Sú breyting er gerð að Rafstöðvarvegur sem samrými akandi og hjólandi lengist um 130 m til vesturs að Gömlu Rafstöðinni og verður samrýmið eftir breytingu um 950 m að lengd.
- Sú breyting er gerð að hjólastígur sem gert var ráð fyrir norðan Rafstöðvarvegar á um 200 m kafla við safna- og sýningarsvæði Orkuveitunnar er felldur út en þess í stað er gert ráð fyrir að hjólastígurinn fari inn á Rafstöðvarveginn og að hjólandi umferð verði á honum á um 70 m kafla að samrými akandi og hjólandi. Vegna þessa eru gerðar óverulegar breytingar á aðliggjandi stofnstíg.

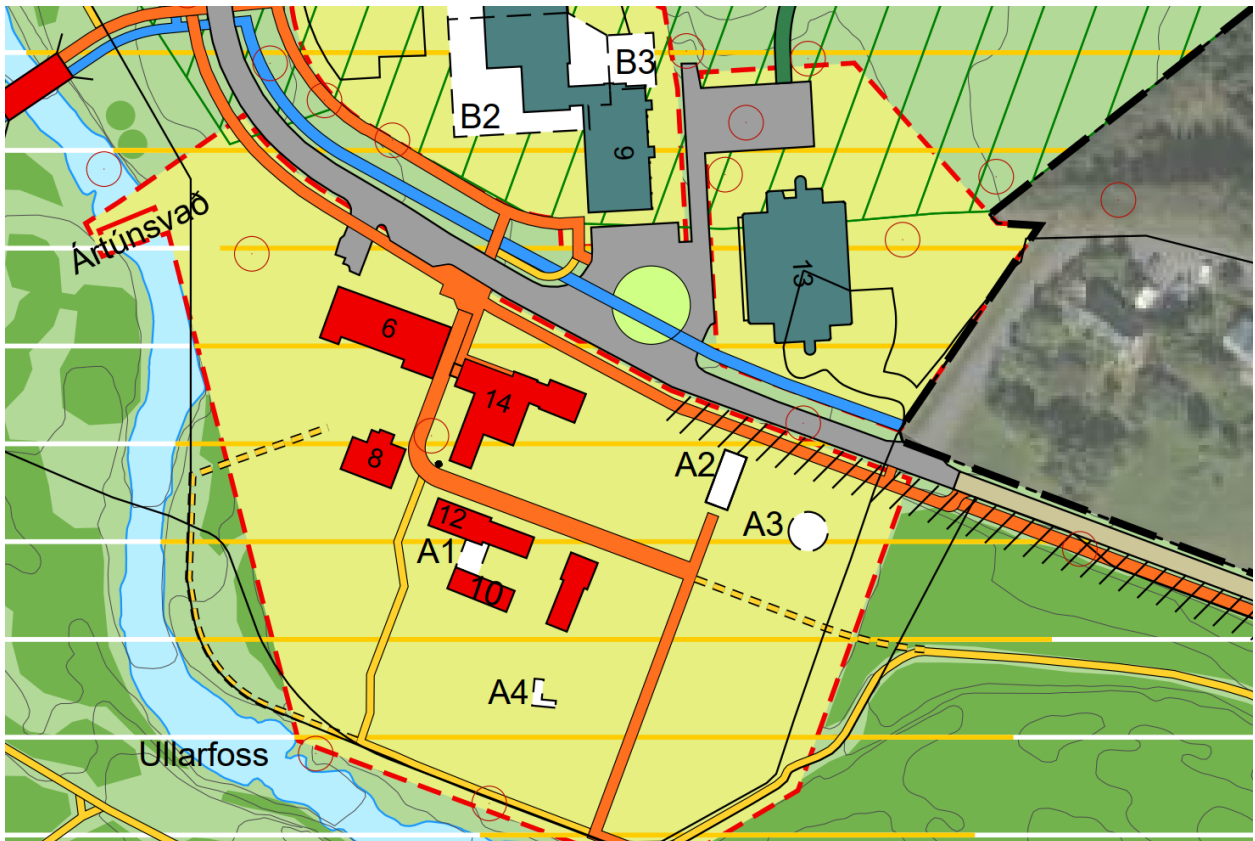
Fyrir utan breytingar þessar gildir áfram greinargerð deiliskipulags Elliðaárdals sem öðlaðist gildi þann 28. apríl 2021 m.s.br.

Mynd 1. Gildandi deiliskipulag sem sýnir m.a. Árbæjarlón, göngustíg á Árbæjarstíflu, áningarstað norðan stíflunnar og göngu- og hjólastíga beggja megin stíflunnar.

Mynd 2. Breytt deiliskipulag sem sýnir m.a. náttúrulega farvegi Elliðaáa, göngustíg á Árbæjarstíflu, áningarstaði og göngu- og hjólastíga beggja megin stíflunnar.

Mynd 3. Gildandi deiliskipulag sem sýnir m.a. hjólastíg (blár) norðan Rafstöðvarvegjar við safna- og sýningarsvæði Orkuveitunnar.

Mynd 4. Breytt deiliskipulag sem sýnir m.a. hjólastíginn (blár) sem fer inn á Rafstöðvarveg og verður á honum að samrými akandi og hjólandi (brúnt) á Rafstöðvarvegi sem lengist um 130 m til vesturs að Gömlu Rafstöðinni.

5 Umhverfisáhrif

Breyting á deiliskipulagi fellur ekki undir lög nr. 111/2021 um umhverfismat framkvæmda og áætlana nema hún marki stefnu fyrir leyfisveitingar til framkvæmda sem falla undir 1. viðauka laganna. en breyting á deiliskipulagi mun þó ekki fela í sér framkvæmdir sem háðar eru mati á umhverfisáhrifum¹. Breyting þessi á deiliskipulagi felur ekki í sér framkvæmdir sem falla undir lög nr. 111/2021 um umhverfismat framkvæmda og áætlana. Gerð er grein fyrir áhrifum breytingar á deiliskipulagi á umhverfi sitt í samræmi við 12. gr. skipulagslaga nr. 123/2010 og gr. 5.4 í skipulagsreglugerð nr. 90/2013.

Megintilgangurinn er að greina frá helstu mögulegum umhverfisáhrifum sem framkvæmdir skv. breytingu á deiliskipulagi munu hafa á umhverfið auk þess að sýna fram á að við gerð breytingarinnar hafi verið reynt að draga úr neikvæðum umhverfisáhrifum.

Helstu framkvæmdir skv. breytingu á deiliskipulagi eru að heimilt verður að fjarlægja hluta Árbæjarstíflu ásamt þrýstivatnspípunni frá stíflunni að Rafstöðvarhúsinu. Þá er Árbæjarlón fellt út úr deiliskipulagi og náttúrulegir árfarvegir árinna skilgreindir í stað lónsins en áhrif eru þess metin þó svo að lónið hafi varanlega verið tæmt árið 2020.

Í áhrifamati breytingarinnar er fjallað um áhrif á eftirfarandi umhverfisþætti sem eru valdir út frá þeim aðstæðum sem eru á skipulagssvæðinu:

- Nærliggjandi svæði
- Vistkerfi og vatnsbúskap
- Landslag og ásjúnd
- Heilsu og öryggi
- Varðveislugildi

Sérstaklega verður tiltekið í áhrifamati breytingarinnar hvernig uppfyllt er það ákvæði vatnalaga að umhverfi verði fært til fyrra horfs svo sem kostur er.

Við gerð umhverfisskýrslu breytingar á deiliskipulagi er stuðst við þær upplýsingar og skýrslur sem Orkuveitan hefur látið vinna vegna málsins undanfarin ár². Haustið 2025 lét Orkuveitan vinna áhrifamat vatnshlota vegna breytinga á Árbæjarstíflu og framkvæmdir við nýja brú og eru upplýsingar úr því mati nýttar við mat á áhrifum á vatnshlot (kafla 5.2.1)³.

5.1 Nærliggjandi svæði

Með nýrri upplifunarbrú yfir stöpla Árbæjarstíflu má gera ráð fyrir jákvæðum áhrifum á nærliggjandi svæði þar sem til verður áhrifarík brúartenging yfir Elliðaárin með nánnum tengslum við umhverfi

¹ Fyrirspurn var send á Skipulagsstofnun og var niðurstaða Skipulagsstofnunar sú að framkvæmdir skv. breytingu á deiliskipulagi kölluðu ekki á málsmæðferð á grundelli laga nr. 111/2021 um umhverfismat framkvæmda og áætlana.

² <https://orkuveitan.is/umhverfi-og-sjalfbaerni/umhverfismal/>

³ Verkís. (2025). Áhrifamat vatnshlota. Breytingar á Árbæjarstíflu og framkvæmdir við nýja brú. 17289-M00107. Reykjavík. Orkuveitan.

ánna. Með nýrri brú er áhersla lögð á aðgengi fyrir öll sem er jákvæð breyting á nærliggjandi svæði frá því sem nú er, þar sem brattur stigi leiðir upp í núverandi brú sem stenst ekki kröfur um aðgengi fyrir öll. Stígatengingar frá nærliggjandi byggð verða óbreyttar og áfram er lögð áhersla á að svæðið sé mikilvægt útivistarsvæði fyrir íbúa nærliggjandi svæða sem geta notið fjölbreyttrar útivistar í Elliðaárdalnum og nýtt stígana til vistvænna samgangna.

Gert er ráð fyrir að deiliskipulagsbreytingin hafi jákvæð áhrif á nærliggjandi svæði.

5.2 Vistkerfi og vatnabúskapur

5.2.1 Vatnshlot

Eins og fram kemur í kafla 5 lét Orkuveitan vinna áhrifamat vatnshlota innan skipulagssvæðisins vegna breytinga á Árbæjarstíflu og framkvæmdir við nýja brú haustið 2025. Umfjöllun hér að neðan er í samræmi við niðurstöðu áhrifamatsins en nánari upplýsingar má finna í skýrslu áhrifamatsins⁴.

Þrjú vatnhlot eru á áhrifasvæði framkvæmdarinnar, það eru straumvatnshlotið Elliðaár (nr. 104-619-R), strandsjávarhlotið Innri Sund – Elliðaárvogur – Grafarvogur (nr. 104-1303-C) og grunnvatnshlotið Stór Reykjavík (nr. 104-261-2-G). Framkvæmdin hefur bein áhrif á straumvatnshlotið Elliðaár en óbein áhrif á strandsjávarhlotið Innri Sund – Elliðaárvogur – Grafarvogur. Ekki er talið að framkvæmdin hafi áhrif á grunnvatnshlotið Stór Reykjavík.

5.2.1.1 Efna- og eðlisefnafræðilegir þættir

Helstu áhættuþættir lúta að losun sets, gruggmyndun og tímabundinni hækkun á pH-gildi vegna steypuleifa. Nýbrotin og óhörðnuð steypa getur verið mjög basísk ($\text{pH} > 12$), en gripið verður til mótvægisáðgerða svo sem að láta steypu harðna áður en hún kemst í snertingu við árvatn. Slík áhrif eru því talin staðbundin, skammvinn og ekki líkleg til að rýra ástand vatnshlotsins. Rafleiðni getur einnig aukist tímabundið vegna uppleysanlegra jóna úr ferskri steypu, en áhrifin eru talin óveruleg. Hætta á mengun tengist einkum vinnuvélum (eldsneyti, olíu, smurolíum), en henni verður mætt með skýrum verklagsreglum, lekavörnum og viðbragðsáætlunum. Engin efni sem teljast til forgangsefna eða vaktlistaefna verða notuð við framkvæmdina.

5.2.1.2 Líffræðilegir þættir

Áhrif á fiskastofna eru metin mjög jákvæð til lengri tíma. Með fjarlægingu stíflunnar endurheimtist samfella árfarvegsins og fiskar fá aftur aðgang að hrygningar- og uppeldissvæðum sem hafa verið lokuð í áratugi. Rannsóknir sýna þegar aukna nýtingu Árbæjarkvíslar af hálfu laxins eftir að lónið var tæmt, og er gert ráð fyrir að þessi þróun haldi áfram og styrki stofnana. Á framkvæmdatíma geta þó komið fram tímabundin áhrif á fisk, einkum vegna aukinnar gruggmyndunar, hávaða og titrings, en þau eru talin staðbundin og skammvinn. Áhrif á hryggleysingja og botnþörungna í strandsjávarhlotinu Innri Sund – Elliðaárvogur – Grafarvogur eru einnig metin lítilsháttar og tímabundin.

⁴ Verkís. (2025). Áhrifamat vatnshlota. Breytingar á Árbæjarstíflu og framkvæmdir við nýja brú. 17289-M00107. Reykjavík. Orkuveitan.

5.2.1.3 Vatnsformfræðilegir þættir

Framkvæmdin hefur mjög jákvæð áhrif á vatnsformfræðilega gæðapætti. Náttúruleg samfella árinna endurheimtist, vatnabúskapur verður stöðugri þar sem árvatnið fær að renna óhindrað fær að þróast í átt til náttúrulegs jafnvægis í farvegi sínum. Þetta eykur fjölbreytni og gæði búsvæða og styður við markmið vatnaáætlunar um gott vistfræðilegt ástand.

5.2.1.4 Heildarniðurstaða

Samantekið er gert ráð fyrir að framkvæmdin muni ekki valda hnignun á vistfræðilegu eða efnafræðilegu ástandi vatnshlotanna og muni ekki hindra að þau nái settum umhverfismarkmiðum.

Þvert á móti er ljóst að áhrifin verða til lengri tíma mjög jákvæð, þar sem vistkerfi Elliðaánna fær að þróast án þeirrar hindrunar sem stíflan hefur skapað í nær heila öld. Ávinningurinn felst ekki einungis í bættum lífsskilyrðum fyrir fiskastofna heldur einnig í endurheimt náttúrulegrar samfella, betri vatnsformfræðilegum eiginleikum og fjölbreyttari búsvæðum sem stuðla að aukinni líffræðilegri fjölbreytni til framtíðar.

Heildarmat á áhrifum fyrirhugaðra breytinga á Árbæjarstíflu og byggingu nýrrar upplifunarbrúar sýnir að neikvæð áhrif framkvæmdarinnar á vatnshlot verða fyrst og fremst tímabundin og staðbundin á framkvæmdatíma, en mjög jákvæð til lengri tíma.

5.2.2 *Fuglalíf*

Ekki eru til sambærilegar skýrslur um fjölda fugla fyrir og eftir að lónið var endanlega tæmt haustið 2020 en til eru tölur frá 2019 sem notaðar voru til samanburðar við tölur frá 2022. Samkvæmt þessum niðurstöðum⁵ er áfram mikið fuglalíf við Árbæjarstíflu og tegundum heldur áfram að fjölga. Líkt og áður eru færri andfuglar en vaðfuglar við stífluna en spörfuglar voru meira áberandi árið 2022 en þeir hafa verið. Álfín hefur áfram látið sjá sig á svæðinu og komið upp ungum.

Endanleg tæming lónsins virðist ekki hafa haft neikvæð áhrif á fuglalífið á svæðinu og fer fuglategundum áfram fjölgandi miðað við þessar talningar. Það þarf mögulega frekari rannsóknir til lengri tíma til að sjá betur heildarmyndina en þróunin virðist vera áfram jákvæð.

Gert er ráð fyrir að deiliskipulagsbreytingin hafi óveruleg áhrif á fuglalíf.

5.3 Landslag og ásjúnd

Með því að tæma lónið, græða svæðið upp og færa ána í fyrra horf er landslaginu ofan Árbæjarstíflu breytt að hluta til fyrra horfs. Frá tæmingu lónsins hefur svæðið við ána gróið upp þannig að gróðurþekjan er mikið breytt.

⁵ [Vöktun fugla við Árbæjarstíflu](#)

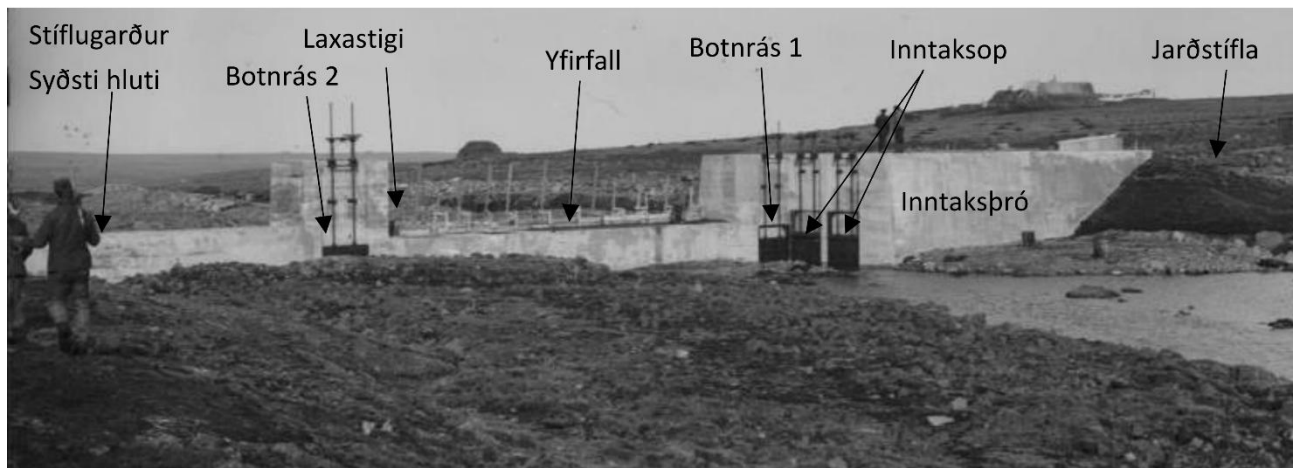

Mynd 5. Árbæjarlón áður en það var tæmt. Mynd: Magnea Magnúsdóttir.

Mynd 6. Árbæjarlón eftir að það var tæmt og eftir uppgræðslu en fræslægju af árbökkunum var notuð við uppgræðsluna. Mynd: Magnea Magnúsdóttir.

Ásýnd svæðisins breytist einnig við að hluti Árbæjarstíflu er fjarlægður en hún verður áfram sem brú og friðlýstar menningarminjar. Það hvort þessi breyting hafi jákvæð eða neikvæð áhrif er huglægt mat hvers og eins. Það mun ekki vera hægt að koma svæðinu í fyrra horf þar sem nærumhverfið og byggðin þar með hefur breyst mikið á þessum rúmlega 100 árum frá því að framkvæmdir hófust á svæðinu.

Mynd 7. Árbæjarstífla 1920. Mynd frá Guðmundi Jónassyni Hliðdal. Af Sarpi, Þjóðminjasafni Íslands, safnnúmer A-GHI-59.

Mynd 8. Úr skýrslu Verkis frá júlí 1923. Saga Árbæjarstíflu: útlitsbreytingar frá 1920 til 2023: Elliðaárvirkjun. Myndin sýnir þrívíddarlíkan af Árbæjarstíflu í núverandi mynd. Litir á stíflunni sýna frá hvaða tíma hver hluti stíflunnar er. Grátt er frá 1920-1929.

Mynd 9. Möguleg útfærsla á útliti Árbæjarstíflu eftir að hluti hennar hefur verið fjarlægður og göngubrú endurgerð (TERTA).

Áhrif deiliskipulagsbreytingarinnar á landslag og ásýnd eru staðbundin, þ.e. þau ná aðeins yfir umhverfið næst Árbæjarstíflu og þar með lítinn hluta deiliskipulagssvæðisins. Áhrifin eru talin talsverð en huglægt hvort þau teljist jákvæð eða neikvæð.

5.4 Heilsa og öryggi

Talið að öryggi við Elliðaáarnar hafi aukist nú þegar Árbæjarlón er ekki lengur til staðar þar sem lón geta verið varasöm og þá sérstaklega ósýndum börnum að leik í nánd við árnar. Íbúðarbyggð og stígar eru í nánd við árnar og því er aðgengi að þeim mikið og svæðið því með aðdráttarafl sem leiksvæði.

Með nýrri brú er áhersla lögð á aðgengi fyrir öll sem er jákvæð breyting á öryggi frá því sem nú þar sem brattur stigi leiðir upp í núverandi brú sem stenst ekki kröfur um aðgengi fyrir öll.

Vegna þessa er talið að áhrif breytingarinnar séu jákvæð á heilsu og öryggi.

5.5 Varðveislugildi

Árbæjarstífla og þrýstivatnspípan ásamt fleiri virkjunarmannvirkjum tengt raforkuvinnslu úr Elliðaáam var friðlýst 2012.

Eftirfarandi upplýsingar úr sögu Árbæjarstíflu og breytingum á henni eru úr skýrslu Verkís frá júlí 1923. *Saga Árbæjarstíflu: útlitsbreytingar frá 1920 til 2023: Elliðaárvirkjun*⁶.

Fyrsti hluti Árbæjarstíflu var reistur 1920 og stækkun gerð 1929 þar sem meðal annars bættist við göngubrú sem opnaði fyrir gönguleið yfir ána en á sama tíma er lokað fyrir gönguleið laxa fram hjá Árbæjarstíflu. Tvær þrýstivatnspípur voru lagðar frá stíflunni að rafstöðvarhúsinu en þeim var skipt út með einni pípu 1978 en pípan er nú að miklu leyti fallin saman og myndar lágan grasi gróna mön.

⁶ [SK Skýrsla](#)

Stífluhúsi er bætt við 1930 og ýmsum steiptum veggjum bætt við til styrkingar og varnar fram til 1969. Frá 1960 var syðri áll árinna tæmdur á sumrin og opnaðist þá hluti leiðarinnar fyrir laxinn aftur. Miklar breytingar voru gerðar á stíflunni 1969 og var stærsta breytingin að stíflunni var breytt í fast yfirfall og breyttist syðri hluti stíflunnar yfir í það útlit sem er þekkt í dag, m.a. með öruggari göngubrú með lýsingu. Síðan 1969 hafa verið gerðar ýmsar viðgerðir og breytingar á stíflunni, síðast 1995. Eins og kemur fram hér að ofan hefur stíflan tekið sífelldum breytingum síðustu öldina.

Gert er ráð fyrir þeim möguleika að hluti Árbæjarstíflu og þrýstivatnspípu virkjunarinnar verði fjarlægður en Minjastofnun hefur veitt heimild til breytinga á mannvirkjunum í samræmi við fyrirbyggjandi forhönnun. Minjastofnun leggur til að varðveita hluta úr hinum friðlýstu mannvirkjum og með því að tryggja að minningin um starfsemi Elliðaárvirkjunar verði áfram sýnilegur þáttur í umhverfinu. Jafnframt er leifum mannvirkjana gefið nýtt hlutverk í tengslum við útivist og staðarupplifun. Frekari útfærsla breytinga skal unnin í nánú samráði við Minjastofnun.

Við útfærslu breytinga hefur verið metið hvað beri helst að varðveita af stíflunni en á sama tíma að reyna að uppfylla ákvæði vatnalaga um að umhverfið verði fært til fyrra horfs svo sem kostur er.

Áhrif deiliskipulagsbreytingarinnar á varðveislugildi Árbæjarstíflu er talið vera óverulegt þar sem Minjastofnun hefur veitt heimild til breytinga á mannvirkjunum og frekari útfærsla breytinga verður unnin í nánú samráði við Minjastofnun.

5.6 Samantekt

Talið er að framkvæmdin muni hafa jákvæð áhrif á umhverfisþættina *nærbyggjandi svæði, vistkerfi og vatnabúskap og heilsu og öryggi* en óveruleg áhrif á *varðveislugildi*.

Áhrif á *vistkerfi og vatnabúskap* eru helst talin vera á vatnshlot og verða áhrifin fyrst og fremst tímabundin og staðbundin á framkvæmdatíma, en mjög jákvæð til lengri tíma.

Með þessum aðgerðum er reynt að uppfylla eftir bestu getu ákvæði vatnalaga að umhverfið verði fært til fyrra horfs svo sem kostur er en á sama tíma að virða þá hluta friðuðu mannvirkjana sem hafa mest varðveislugildi. Áhrif á *landslag og ásýnd* eru metin talsverð en huglægt hvort það séu jákvæð eða neikvæð áhrif. Áhrif á heilsu og öryggi eru talin jákvæð.

Samantekt um umhverfisáhrif má sjá í töflu hér að neðan.

Umhverfisþættir	Niðurlagning Árbæjarlóns		
Nærliggjandi svæði	+		
Vistkerfi og vatnabúskapur	+		
Landslag og ásýnd	+	-	
Heilsa og öryggi	+		
Varðveislugildi	0		
Niðurstaða	+	0	-

Skýringar

(+) Jákvæð áhrif á umhverfispátt

(0) Óveruleg áhrif á umhverfispátt

(-) Neikvæð áhrif á umhverfispátt

(?) Óþekkt áhrif á umhverfispátt

6 Samræmi við aðrar áætlanir

Breytingin er í samræmi við Aðalskipulag Reykjavíkur 2040.

7 Samráðs- og umsagnaraðilar

- Minjastofnun Íslands
- Hafrannsóknarstofnun
- Fiskistofa
- Íbúasamtök og hollvinasamtök
- Umhverfis- og orkustofnun
- Náttúruverndarstofnun
- Heilbrigðieftirlit Reykjavíkur
- Veiðifélag Elliðavatns
- Stangveiðifélag Reykjavíkur
- Náttúrufræðistofnun
- Íþróttafélagið Fylkir